

HÖGSTA DOMSTOLENS DOM

meddelad i Stockholm den 27 december 2013

Mål nr

B 272-13

KLAGANDE

AR

Ombud och offentlig försvarare: Advokat PS

MOTPART

1. Riksåklagaren

Box 5553

114 85 Stockholm

2. AP

Ombud och målsägandebiträde: Advokat POA

SAKEN

Olaga förföljelse m.m

ÖVERKLAGAT AVGÖRANDE

Göta hovrätts dom 2012-12-12 i mål B 3238-12

DOMSLUT

Högsta domstolen meddelar inte prövningstillstånd i de delar som frågan om det har förklarats vilande.

Högsta domstolen ändrar hovrättens domslut endast på så sätt att domstolen bestämmer påföljden för den samlade brottsligheten till 30 dagsböter på 50 kr.

Bötesstraffet ska, med tillämpning av 33 kap. 6 § tredje stycket brottsbalken, anses vara helt verkställt genom den tid som AR har varit berövad friheten i målet.

För försvaret av AR i Högsta domstolen tillerkänns PS ersättning av allmänna medel med 33 059 kr, varav 16 767 kr avser arbete, 6 270 kr tidsspillan, 3 410 kr utlägg och 6 612 kr mervärdesskatt. Kostnaden ska stanna på staten.

För biträde åt AP i Högsta domstolen tillerkänns POA ersättning av allmänna medel med 24 520 kr, varav 9 936 kr avser arbete, 6 270 kr tidsspillan, 3 410 kr utlägg och 4 904 kr mervärdesskatt. Kostnaden ska stanna på staten.

YRKANDEN I HÖGSTA DOMSTOLEN

AR har yrkat att de gärningar i åtalet som riktats mot AP inte ska rubriceras som olaga förföljelse utan att var och en av dem ska rubriceras som överträdelse av kontaktförbud, om de utgör brott. Han har vidare yrkat att straffet ska sättas ned, oavsett hur gärningarna rubriceras.

Riksåklagaren har motsatt sig att hovrättens dom ändras.

Högsta domstolen har meddelat prövningstillstånd i fråga om brottsrubricering och påföljd med utgångspunkt i vad hovrätten funnit utrett beträffande gärningarna. Frågan om meddelande av prövningstillstånd rörande målet i övrigt har förklarats vilande.

AR har som anhållen och häktad varit berövad friheten i målet från den 3 september 2012 till den 11 februari 2013.

DOMSKÄL

Bakgrunden och frågan i målet

1. AP och AR träffades under 1990-talet och blev ett par. År 2000 föddes deras dotter EP. De separerade innan EP föddes, och AR flyttade till Portugal. E adopterades av en annan man. År 2011 återvände AR till Sverige. Han flyttade in hos AP och de blev åter ett par. Förhållandet tog dock slut och AR skaffade ett eget boende på samma ort. AP inledde ett förhållande med CB. AR ålades kontaktförbud mot AP och EP. Förbudet gäller från den 14 februari 2012 till och med den 27 februari 2014. Genom dom som har vunnit laga kraft har AR den 29 mars 2012 dömts för överträdelse av kontaktförbud samt olaga hot mot AP.
2. I enlighet med hovrättens i den delen inte överklagade dom ska AR dömas för överträdelse av kontaktförbud mot EP och för ofredande mot CB. Han har den 9 augusti 2012 ringt till AP hemtelefon och talat med EP. Vidare har han under perioden 1–3 september 2012 skickat flera SMS till CB och ringt till honom ett stort antal gånger.
3. Såvitt gäller AP har hovrätten funnit utrett att AR har handlat på det sätt som åklagaren har gjort gällande i gärningsbeskrivningen, punkterna a–f. Det

är således utrett att han den 28 juli har ringt till AP och talat med hennes son (a), att han den 6 augusti har kontaktat henne vid en bensinstation och uttalat ”du har börjat gräva i helvetet, du ska brinna där” eller något liknande (c), att han den 9 augusti har ringt till henne och talat med dottern (d), att han den 16 augusti har skickat AP ett SMS (e), att han den 31 augusti har kört med sin bil utanför hennes bostad när hon kom hem och bländat henne med helljuset (f) samt att han mellan den 28 juli och den 2 september har kört bil och krypkört förbi hennes bostad, stannat och parkerat utanför huset, tänt och släckt bilens belysning samt kontrollerat bilar vid fastigheten och fotograferat huset (b). Beträffande den sist nämnda punkten har det framkommit att körningarna har skett vid ett stort antal tillfällen, dagtid, kvällstid och nattetid, vissa dagar upp till tio gånger. Han har lyst in i huset med billyktorna och fotograferat med blix.

4. Huvudfrågan i målet är om gärningarna riktade mot AP ska rubriceras som olaga förföljelse.

Om brottet olaga förföljelse

5. Den som förföljer en person genom vissa i bestämmelsen angivna brottsliga gärningar döms, om var och en av gärningarna har utgjort led i en upprepad kränkning av personens integritet, för olaga förföljelse till fängelse i högst fyra år (4 kap. 4 b § brottsbalken, som trädde i kraft den 1 oktober 2011). I den lydelse som gällde vid tiden för de åtalade gärningarna omfattar bestämmelsen misshandel eller försök till sådant brott som inte är ringa, olaga tvång, olaga hot, hemfridsbrott eller olaga intrång, ofredande, sexuellt ofredande, skadegörelse eller försök till sådant brott, åverkan och överträdelse av kontaktförbud. Genom en lagändring som trädde kraft den 1 juli 2013 fördes även kränkande fotografering till listan över brottsliga gärningar i paragrafen.

6. Bestämmelsen om olaga förföljelse har i grunden samma konstruktion som fridskränkingsbrottet i 4 kap. 4 a § brottsbalken. Med förfölja avses att någon upprepat angriper, plågar, terroriserar eller utsätter en annan person för obehag, t.ex. genom att begå brott mot denne. Hur många sådana gärningar som krävs och vilket samband som ska föreligga mellan dessa för att det ska anses vara fråga om en kränkning i den mening som avses enligt bestämmelsen är att bedöma med utgångspunkt i gärningarnas karaktär. Det krävs inte något särskilt syfte för att handlandet ska utgöra en förföljelse. För en tillämpning av straffbestämmelsen krävs det inte heller några gärningar utöver dem som åtalet avser. Förhållanden som ligger utanför de åtalade gärningarna kan dock ha betydelse för om gärningarna sammantaget ska bedömas som olaga förföljelse. Om de brottsliga gärningar som åtalet avser inte kvalificerar för det brottet ska dömas för vart och ett av brotten enligt sedvanliga regler om konkurrens. (Se prop. 2010/11:45 s. 65 ff. och 76 ff.)

7. I förarbetena uttalas det på flera ställen att brottet olaga förföljelse införs för att åstadkomma en höjd straffnivå för brottslighet som innefattar upprepade kränkningar av målsägandens integritet i situationer då vart och ett av brotten är förhållandevis lindrigt (se prop. 2010/11:45 s. 67, 68 och 76).

Om kontaktförbud och olaga hot

8. Lagen (1988:688) om kontaktförbud (tidigare besöksförbud) infördes genom lagstiftning år 1988. Kontaktförbud enligt 1 § innebär ett förbud för en person att besöka eller på något annat sätt ta kontakt med en annan person eller att följa efter den personen. Om det kan antas att ett sådant kontaktförbud inte är tillräckligt för att säkerställa det integritetsskydd som den enskilde har rätt till, får det utvidgas till att avse förbud att uppehålla sig i närheten av en annan persons bostad eller arbetsplats eller annat ställe där den personen brukar vistas (utvidgat kontaktförbud, 2 §). Den som bryter mot ett kontakt-

förbud döms till böter eller fängelse i högst ett år. I ringa fall ska det inte dömas till ansvar.

9. Kontaktförbudet enligt 1 § tar i första hand sikte på direkta kontakter med den som förbudet avser att skydda, t.ex. att söka upp eller ringa till denne, men också andra åtgärder som sker i kontaktsyfte och som är ägnade att väcka den andra personens uppmärksamhet kan falla under förbudet. Ett utvidgat kontaktförbud avser att träffa den som återkommande uppehåller sig i anslutning till någons bostad och tar närmast sikte på att någon försöker skrämmas genom att ständigt dyka upp, men utan att ta någon direkt kontakt. (Se prop. 1987/88:137 s. 40 ff.)

10. För olaga hot döms den som lyfter vapen mot annan eller eljest hotar med brottslig gärning på ett sätt som är ägnat att hos den hotade framkalla allvarlig fruktan för egen eller annans säkerhet till person eller egendom (4 kap. 5 § brottsbalken). Straffet är böter eller fängelse i högst ett år. Med hot om brottslig gärning förstås en gärning som av en annan person uppfattas som ett påstående om att brott kommer att utföras. Hotet behöver inte vara öppet utan det kan vara förtäckt, dvs. en antydning om vad som avses. Hot om något annat än brottsliga gärningar är inte kriminaliserat. (Se Nils Jareborg och Sandra Friberg, *Brotten mot person och förmögenhetsbrotten*, 2010, s. 53.)

11. Om en person gör sig skyldig till olaga hot och detta samtidigt innebär en överträdelse av ett kontaktförbud ska den tilltalade dömas i brottskonkurrens, dvs. för båda brotten (se prop. 1992/93:141 s. 31; jfr även NJA 2008 s. 1010).

Bedömningen av de gärningar som har riktats mot AP

12. AR har meddelats kontaktförbud enligt 1 § lagen om kontaktförbud. Gärningarna under punkterna a, d och e innefattar överträdelser av det förbudet. Han har ringt till APs hemtelefon och skickat SMS till henne, vilket innefattar direkta eller indirekta kontakter.

13. Beträffande punkterna b och f har AR kört förbi utanför APs hem. Det måste i och för sig anses vara ett sådant förfarande som ett utvidgat kontaktförbud tar sikte på. Men genom att under kort tid passera hemmet ett stort antal gånger har förfarandet varit ägnat att påkalla APs uppmärksamhet. AR har även lyst in i hennes bostad med billyktorna och bländat henne när hon skulle gå in till sin bostad. Detta måste anses utgöra ett sätt att påkalla uppmärksamhet och att skapa en indirekt kontakt med AP. Också dessa punkter innefattar alltså överträdelser av kontaktförbudet.

14. När det slutligen gäller punkten c har AR tilltalat AP när de träffades på en bensinstation. Detta utgör en överträdelse av kontaktförbudet. Fastän hans uttalande inte innefattade något uttryckligt hot om brottslig gärning kan det, med beaktande av hans förhållningssätt till AP, inte uppfattas som något annat än ett förtäckt hot om angrepp mot hennes person. Hotet har varit ägnat att framkalla allvarlig fruktan hos AP, vilket AR måste ha förstått. Gärningen under punkten c innefattar således också ett olaga hot.

Olaga förföljelse?

15. AR har under ungefär en månads tid på olika sätt övervakat APs förehavanden genom att ringa till hennes hemtelefon, skicka SMS till henne och återkommande vistas i närheten av hennes bostad. Hans handlande har innefattat *dels* ett flertal överträdelser av det kontaktförbud som meddelats honom i förhållande till AP, *dels* ett olaga hot.

16. Vart och ett av brotten har varit av relativt lindrigt slag, och endast vid ett tillfälle har han tagit en direkt kontakt med AP. Brotten har begåtts under en relativt begränsad tid. Det talar emot att det skulle röra sig om olaga förföljelse.

17. De isolerade gärningarna måste emellertid också ses i ljuset av de förhållanden under vilka de har ägt rum. AR hade tidigare utsatt AP för kontakter i strid mot kontaktförbud samt olaga hot, vilket han också har dömts för. Beträffande de i målet aktuella gärningarna befann han sig i stort sett dagligen under en dryg månad i närheten av APs bostad. Hon bedrev näringsverksamhet i en lokal i anslutning till bostaden och uppehöll sig alltså där en stor del av sin tid. AR fotograferade och kontrollerade bilar som hade parkerat i närheten av hennes hem. Till detta kommer att han också bröt mot det kontaktförbud som hade meddelats i förhållande till EP och att han ofredade APs nya pojkvän.

18. Slutsatsen är att AR har förföljt målsäganden genom de brottsliga gärningar som anges under punkterna a–f i åtalet. Var och en av gärningarna har utgjort led i en upprepad kränkning av APs integritet. Han ska alltså dömas för olaga förföljelse.

Påföljdsfrågan

19. Den under drygt en månad i stort sett dagliga övervakningen har inneburit en stor påfrestning för AP. AR måste ha förstått vilken påfrestning han utsatte henne för, även om det inte var hans syfte med handlandet. Till detta kommer att han har gjort sig skyldig till ofredande mot CB och överträdelse av kontaktförbud mot EP. Straffvärdet för den samlade brottsligheten motsvarar fängelse i fyra månader.

20. AR har som anhållen och häktad i målet varit berövad friheten under mer än fem månader. Det överstiger det fängelsestraff som motsvarar brottslighetens straffvärde. Förhållandet ska beaktas med tillämpning av 29 kap. 5 § första stycket 8 brottsbalken (jfr NJA 2012 s. 968 p. 6 och NJA 2013 s. 321) och föranleder att det får anses vara påkallat att med stöd av andra stycket samma lagrum underskrida straffminimum. Med hänsyn till de brott som AR har gjort sig skyldig till är det emellertid inte uppenbart oskäligt att döma till påföljd. Det saknas alltså förutsättningar för att efterge påföljden. AR ska därför dömas till ett bötesstraff.

21. Mot bakgrund av frihetsberövandet bör bötesstraffet lämpligen bestämmas till 30 dagsböter. Med tillämpning av 33 kap. 6 § tredje stycket brottsbalken ska bötesstraffet anses vara helt verkställt genom frihetsberövandet.

I avgörandet har deltagit: justitieråden Stefan Lindskog, Ann-Christine Lindeblad, Agneta Bäcklund (referent), Svante O. Johansson och Lars Edlund
Föredragande justitiesekreterare: Elisabet Rune